

ACHTSTE HOOFDSTUK

TE VEURNE

Nancy Veirle en Walter Bonte zagen al deze krijgsbeweging van Veurne, toen zij er dien Oktobernamiddag aankwamen.

Ze reiden in 't rijtuigje, dat de rentenier bij een zijner pachters tusschen de Hooge Brug en Kaaskerke had staan

tot eigen gebruik. Het meisje mende het paard, wat zij vroeger dikwijls had gedaan, toen het gezin een tochtje maakte.

Ze was nu uitgespannen aan den ingang der stad. Moeder had haar gevraagd een kamer te bespreken bij een

familielid achter de Sint-Nikolaaskerk, neef Verheyen, die zij altijd bezochten, als ze in Juli de boetprocessie kwamen bijwonen.

't Was voorzichtig maatregelen te nemen, om toch een toevluchtsoord te hebben, wanneer het te Dixmuiden onhoudbaar worden moest.

Gansch het oud-Vlaamsch stedeke stond overhoop en wemelde van soldaten en vluchtelingen, die hun weg zochten tusschen wagens, karren, rijtuigen, auto's, caissons, kanonnen, paarden.

— 't Is goed, dat ge bijtijds komt... en ik heb al aan u gepeinsd, zei nicht Verheyen, toen Nancy haar moeders verzoek overgebracht had. 't Is wat te zeggen nu, hé! Ik heb al een familie van 't Torhoutsche, maar een groote kamer blijft voor u over... en nog een mansarde er bij. Wie had dat ooit kunnen gelooven, dat we hier dien vervloekten oorlog zouden krijgen? En is 't waar, is er al op Dixmuiden geschoten?

— Een beetje, maar 't was niet erg!

— Hoe blijft ge daar dan nog! Hoe durft ge! Zeg aan uw moeder dat ze maar seffens afkomt. Maar 't is zeker uw vader, die nog niet wil. Ja, die mannen zijn al gelijk... of elders zijn het weer de vrouwen, die niet willen. Ik houd ook van mijn boeltje, maar 't leven boven al, hé?

— Juist, nichte... Maar de Duitschman zal misschien nog verjaagd worden.

— Dat het waar kon zijn, maar ze zeggen... dat hij zoo sterk is!

Nancy bleef niet lang. Bonte was intusschen de oude kerk eens binnenge-loopen, waar het meisje hem afhaalde.

Dan staarde de oorlogskorrespondent naar den hoogen, kloeken toren en zei:

— Welk een grootsch monument! 't Is hier toch een merkwaardig hoekje en zoo Vlaamsch!

— Ja, en weet ge, dat Veurne daar nog zijn torenwachter heeft... een die het uur roept en wel zoo: « 10 ure slaat de klok » en dat van tien tot vijf.

— Hoe eigenaardig en juist passend in deze oude lijst.

— En in den toren hangt het « Bomtje » zooals de groote klok heet, een der oudste van Vlaanderen. Zij werd in

1370 gegoten door Willem van Harelbeke en behoort aan de gemeente. Er is er maar een meer, want de Fransche republikeinen haalden de andere weg. Deze kerk is uit de 14^e eeuw. Ginder staat de St-Walburga, waaraan een heele legende verbonden is.

— Vertel ze mij.

— Ze is uit den tijd van Robrecht, graaf van Vlaanderen. Die was naar Palestina geweest en bracht een stuk van het heilig kruis mede. Zijn schip geraakte op zee in grooten nood en dreigde te vergaan, en toen beloofde de vorst zijn relikwie te schenken aan de eerste kerk, die hij zou zien.

De overlevening verhaalt, dat de storm onmiddellijk bedaarde.

De zon brak door de wolken en in haar licht zag de graaf boven de duinen het hooge dak van Veurne's Sint-Walburga. Robrecht landde waar nu de Panne ligt en liet aan de geestelijkheid weten, welk een schat hij haar schenken wilde. De priesters trokken hem in stoet tegemoet en brachten plechtig de relikwie naar hun kerk over. Zij stelden dan de broederschap van het H. Kruis in en elk jaar ging er een processie uit, ter herinnering aan het feit. Ge weet, hoe de processie's toen uitgebreid werden. Men paarde het ernstige aan het vroolijke. Zoo zag men de legende van Sint-Steven, de passie onzes Heeren, maar ook den Reus en de Reuzin, het spel van de levenden en de dooden met een dans van duivels welke tegen heiligen vochten. Er was een doodkist, die nu en dan open sprong en waaruit een zonderling toegetakeld geraamte rees, dat echter weer 't deksel op zijn neus kreeg...

— Omtrent wat onze kinderen noemen, den duivel in een doosje.

— Ja. De gilden van 't ronde, van Oost-Duinkerke, Wulpen, Eggewaartskappelle en van andere dorpen kwamen op hun manier de processie nog opluisteren. En de stoet had dan nog de eigenaardigheid over vaarten te willen trekken waar er geen brug was... zoodat men er een opwierp. 't Werd te erg en de geestelijkheid en de overheid moeiden er zich mee en zuiverden den ommegang.

— Maar toch hoor ik nog veel van de Veurnsche processie.

— Ja, maar die heeft nu een ander karakter. In den hervormingstijd ging de stoet niet uit. Later werd hij hersteld. In de 17^e eeuw behoorde er tot het garnizoen van Veurne een soldaat, die op zekeren dag een hostie roosterde, in de meening, dat de asch hem onkwetsbaar zou maken.

— Een heerschend bijgeloof uit die dagen.

— De soldaat, 't was een zekere Mannaert, ging ter Communie, maar spuwde de hostie in een doek uit en nam ze mee naar huis. Daar legde hij ze op een plaat boven 't vuur. Maar 't moet zijn, dat hij van wroeging schier zinneloos werd, want de ongelukkige krijgsman ging zelf overal uitschreeuwen wat hij had gedaan. De overheid nam hem gevangen en paste een zware straf op hem toe. Mannaert werd op een wagen rond de stad gevoerd. Naast hem stond de beul met een vuur en een tang, en aan elken hoek neep hij met het gloeiend ijzer den veroordeelde een stuk vleesch uit 't lijf.

Eindelijk werd de ongelukkige aan de galg uit zijn lijden verlost.

— Bah, wat een tijd! En toch, zijn wij verder? Ik denk weer aan Aarschot en Leuven en elders. Opnieuw hebben de Duitschers burgers levend verbrand en opzettelijk en langzaam, door martelaars op te hangen en onder hen een vuur te stoken. Maar hoe staat die soldaat met de processie in verband?

— Wel, Veurne wilde nu boete over deze heiligschennis bedrijven en daarom veranderde ze de kruisprocessie in een boetprocessie. Deze gaat den laatsten Zondag van Juli uit, in den namiddag, goed of slecht weer. En zij heeft waarlijk een heel oud, een nog middel-eeuwsch karakter. De ommegang vertrekt uit de St-Walburgakerk. Uit den St-Nikolaastoren luidt de groote klok en van alle hoeken van Vlaanderen, van Antwerpen ook, van Duinkerke, Winoxbergen en andere plaatsen in Fransch-Vlaanderen, komen duizenden menschen naar Veurne. Eens in 't jaar zien wij hier Fransche soldaten, en 't is dan, jongens van over de grens, die spreken zoals wij. En ge hebt er ook de visschersvrouwen en meisjes van Duinkerke in hun eigenaardige kleedij.

Natuurlijk ontbreken de badgasten van De Panne en Coxyde in hun kleurige toiletten niet. Daar in de Nobele Roos of in die herbergen met hun trapgeveltjes staan in alle zalen de tafels gedekt, beneden en boven, want de meeste bezoekers komen al van 's morgens. Er rijden speciale treinen naar Veurne. En 't is hier van eigen ook kermis. Maar na twee uur worden de barakken en molens gesloten, zwijgen de kramers en liedjeszangers en dan daalt de stilte over die duizenden menschen, want de ommegang gaat uit. Men ziet ook in dezen stoet tooneelen uit het Oud- en Nieuw Testament, de patriarchen met hun langen baard, de profeten en rechters, en dan Jozef, een ezel leidend, waarop Maria zit, de vlucht naar Egypte, Jezus redetwistend met de doctoren, den intocht in Jeruzallem en de zingende maagdekens, die met palmen wuiven. Christus loopt daar gebogen onder een zwaar kruis, omringd van Romeinsche soldaten, wier speren dreunen op de steenen, en bespot door Jodenjongens, die op koehoorns blazen. Vervolgens de gekruisigde met de weenende vrouwen, het graf en de hemelvaart. Sommige groepen worden door beelden voorgesteld... en oude, naieve beelden uit vroeger eeuwen, maar de meeste bestaan uit sprekende personage's, die teksten uit 't heilig schrift opzeggen, in oud-Vlaamsch met sterk rythme.

— Ja, dat moet eigenaardig zijn.

— Zoo hoort ge de drie wijzen uit 't Oosten spreken over de ster, die ze hebben gezien... Jezus antwoordt de geleerden, kortom ieder vervult zijn rol als ten tijde onzer rederijkers. En ten slotte volgen de boetelingen, mannen en vrouwen, onkenbaar in hun grauwe pij met over 't hoofd een kap, waarin gaten zijn voor oogen, neus en mond. En allen loopen blootsvoets en dragen een kruis... Zoo sleuren ze zich drie uren lang voort in regen of brandende zonneshijn... al naar het weer... Het zijn de penitenten..., onbekenden... Sommigen, die schuld-gevoelen, en daarvoor boete willen doen, komen naar Veurne. Men beweert dat er wel van over de zee, uit Engeland, bij zijn.

Als de processie gedaan is, begint de kermis weer. Veel inwoners van de

stad hebben zelf hun gewaden om in den ommegang te gaan. Natuurlijk zijn er ook menschen, die meeloopen zonder iets te gevoelen van de stemming. En zoo zag ik wel eens een heilige of een profeet in 't voorbijgaan een oogje trekken naar een kennis onder de menigte.

Een wijle schenen Nancy en Walter al de beweging om hen heen te vergeten. Maar nu trokken ze de Markt over en moesten ze drummen en dringen.

Niet ver van het stadhuis bleven ze weer staan.

— Ik houd van Veurne, zei Bonte. Welk een ramp, moest ook dit stedeke ondergaan in de verwoesting van dezen krijg!

— Dat is het gerechtshof (1), zei Nancy. In de voormalige kapel, die het bevat, en waar vroeger de ter dood veroordeelden hun laatste gebed deden, is een museum van oudheden...

— Ter dood veroordeelden! En zeggen, dat dit weer gebeurt (2). Is dat het stadhuis?

— Ja, en 't heeft prachtige zalen met kunstig houtsnijwerk. Ginds staat het oud stadhuis. Men zegt het oudste van Vlaanderen, nog altijd de Spaansche Wacht genoemd, uit de XVIe eeuw en thans de openbare boekerij. De oude vleeschhal dient voor schouwburg. Hier bij ons staat het Belfort uit de 16^e eeuw, 54 meter hoog en voor de visschers een baak. Een voorzichtige visscher zei vroeger: « Men moet op zee nooit het belfort van Veurne uit 't oog verliezen ».

Nancy en Walter gingen door het nauw straatje naar de Walburgakerk en kwamen op een pleintje waar het ten minste rustig was...

— Die regenput is gemaakt, waar de toren moest verrijzen, zei het meisje.

(1) Veurne's gerechtshof waarin een rechtbank van eersten aanzeg gevestigd is, werd in de jaren 1613-16 gebouwd en diende toen tot kasselnij of landhuis waar het bestuur zetelde over het omliggend gewest. Men toont hier eenige voorwerpen uit het vroeger recht, als een ijzeren vuistje met het bijschrift: « Joos de Brits, zoon Jans, was gevonnist bij Justitie, deze vuust hier te stellen, omdat hij den amman (een magistraat) van West-Vleteren sloeg in de uitoefening van zijn ambt, den 15en in October 1551. » Zoo had men vroeger een steen, die vrouwen welke kwaad gesproken hadden, aan den hals moesten dragen, terwijl zij een wandeling door de stad deden.

(2) Wij zullen later hooren hoe tijdens den oorlog de beul van Frankrijk naar Veurne kwam.

— De toren, die nooit gebouwd werd, zoomin als de kerk voltooid is, naar ik zie.

— Gelukkig dat wij dit deel toch nog hebben. De Fransche republikeinen namen er het looden dak af, dat 80,000 frank had gekost en gebruikten het materiaal om er kogels van te maken.

— Wie weet of we 't zelfde weer niet in onze dagen zullen beleven, zei Bonte heel profetisch.

— Ja! Dan verloor de kerk een prachtige koperen koorafsluiting, waarvan nu alleen 't arduinen voetstuk overblijft... Ook verdwenen schilderijen, waarbij een Jordaens.

— 't Verleden wordt heden... Uit Leuven en Aarschot en van de kastellen in den omtrek, zoowel als uit 't Walenland, zonden de Duitschers reeds groote karrevrachten meubels en kunstvoorwerpen naar hun land.

— In 1799 werd heel de Walburgakerk aan een vreemdeling verkocht. Ze zou afgebroken worden, maar de inwoners konden ze nog terug koopen.

— Nu bombardeert men onze monumenten in gruis of steekt er het vuur aan... En wij leven in een tijd van beschaving!

— Och ja... we staan hier eigenlijk heel zelfzuchtig over toerisme te balbelen...

— Zelfzuchtig...

— We denken er niet aan, dat 't oorlog is.

— Juist, omdat het oorlog is, en ons land tot in zijn laatste hoekje bedreigd wordt, voelen we te beter hoe lief we alles hebben... Want, Nancy, die gebouwen, die monumenten, alles wat we aan kunst bezitten, behoort tot het vaderland. Officieele personen en velen die rond hen fladderen, en o, zoo patriotisch doen met hun mond, spreken van 't vaderland als van iets, dat ze zelf niet begrijpen.

Al woorden en niets dan woorden! Vraag aan een soldaat, wat zijn vaderland is en hij zal denken aan zijn gezin, zijn huizeke, zijn stukje land, zijn dorp en kennissen, of aan zijn stad en gewest... Anderen voegen daarbij strekken, die ze gaarne bezoeken, gebouwen, welke ze bewonderden. En alles te zamen vormt ons vaderland... Wie aan zijn klein vaderlandje denkt, zijn

eigen hoekje, en er voor strijdt, die strijdt ook voor 't grooter, voor België. Ein zeker, we voelen al het schoone van dit stedeke, en van dezen Vlaamschen hoek, omdat we 't bedreigd weten, omdat het onder kan gaan in vuur en puin.

Daarom juist rijzen er ook des te iniger gedachten in mij, als ik de soldaten zie... Dan peins ik niet aan de ronkende redevoeringen en al 't gebluf van mannen, die meestal buiten het gevaar zijn... maar aan 't weinige, dat die soldaat verdedigt... Ik herhaal het, 't weinige, want de schandelijke wet der plaatsvervangning werkt nog na en onder de oudere lichtingen ziet ge bijna uitsluitend mannen uit het volk, vaders van gezinnen, die van hun arbeid afhangen. Zeker, ook velen van den hooger stand hebben nu dienst genomen, maar de gevolgen der plaatsvervangning zijn niet meer goed te maken... Menigeen blijkt nu vroeger voor zestien honderd frank zijn leven te hebben afgekecht...

Het tweetal verliet het pleintje... Eensklaps schalden hoornen... Soldaten stapten heen.

Wij vertelden het reeds, hoe men daar op het stadhuis maatregelen had getroffen, en nu trok de 2de divisie, die den 11en Oktober uit Zelzatte naar Veurne overgebracht was, naar haar stellingen van den IJzer... Zij moest immers het riviertje bezetten van Nieuwpoort tot Sint Joris...

Moeizaam nog sleepten velen zich voort. De arme kerels hadden in den geest Frankrijk als een land van beloften gezien...

Maar neen... Oostelijk moesten ze weer... in de richting van waar hun dorpje of stad lag, en vrouw en kinderen, ouders of geliefde woonden, doch waarvan ze thans gescheiden waren door een front... een muur van ijzer, een poel van vuur... en straks misschien voor eeuwig door den dood. Want voor velen was het de doodmarsch, dien de tamboer daar roffelde en de hoornblazer schalde... 't Vreeselijk drama van den IJzer begon.

Zwijgend keken Walter en Nancy een wijle toe.

— We moeten vertrekken, zei het meisje.

— Ja, 't wordt tijd...

— We zullen allerlei binnenwegen

dienen te nemen, want de groote baan is belemmerd. En de avond valt vroeg.

Ze verlieten de hoofdstraten...

Eensklaps trilde Nancy. Daar zag ze Raoul Magelein, die een fiets aan de hand leidde, omdat hij in 't gedrang niet rijden kon.

De dochter van den heer Veirle wilde door de menschen glippen om hem te vermijden, maar dan kwam haar beter gevoel toch boven en zij ging recht op den soldaat af, terwijl ze tot Bonte zegde: « Een oogeblikje... »

— Wel, Raoul, ziet ge wel, dat we elkaar tegen komen? riep ze schijnbaar vroolijk en toch niet gerust.

— Toe! houd me nu niet voor den zot! snauwde de jongeling grimmig... Peinst ge dat ik den ander ginder niet zie? Jammer dat we te Veurne zijn en niet ergens buiten... en in 't donker! Maar er aan gaat hij toch!... Ik ben nu cyclist en estafet... omdat ik de streek ken... en ja, we zullen elkaar nog tegenkomen... maar ik vooral hem! Gij wilde mij niet... aan hem laat ik u ook niet... Konkkel maar voort. Dat ik maar sneuvelde, hé!

— O, Raoul.

— Rap, hij wacht op u... hij zou ongeduldig kunnen worden! Hij komt zeker naar de miserie van de soldaten zien. Ja, veel moeten er weer sterven, maar hij ook!

Magelein verwijderde zich.

Nancy keerde naar Bonte terug. Zij liet niets merken van wat er in haar omging.

— Was dat een kennis? vroeg Walter.

— Ja... iemand uit Dixmuiden.

— Een goede kennis?

— Wel neen!

En het meisje lachte spottend. Ze was woedend op Raoul om deze behandeling.

— Te Dixmuiden kennen we elkaar allemaal, hé? zei ze achteloos. 't Zal moeilijk zijn om uit de stad te geraken.

Het rijtuigje werd ingespannen en Walter en Nancy keerden langs binnenwegen terug.

Het meisje was toen zeer onder den indruk van de ontmoeting met Raoul, meer uit angst echter dan uit droefheid en ze vreesde hem eensklaps te zien opdagen om zijn bedreiging uit te voeren, maar ze werd wat rustiger bij de

gedachte dat Magelein hen toch niet op deze wegen zoeften zou.

De reizigers hoorden in de verte een gerucht, als een geruisch, geros, gerij. Het waren soldaten en vluchtelingen op de baan van Pervijze en die van Avelkapelle, de twee voornaamste van Dixmuiden naar Veurne.

Veirle's dochter en Bonte reden langs Eggewaartskapelle en Lampernisse.

— Welk een prachtige toren! zei de oorlogskorrespondent, naar dien van Lampernisse wijzend... En een kerk van drie beuken!

— Zooals vele uit dit gewest, antwoordde Nancy. In den toren hangt een der oudste klokken van Vlaanderen.

De klok waarop het meisje doelde, droeg tot opschrift:

Gode si bequame
 Maria es min name,
 Herman Coene malkede mi
 M. C. C. C. L II.

Zij was dus in het jaar 1352 gegoten.

— En in de kerk is een monumentje voor Nikolaas Zannekin.

— De keurlenhoofdman, die in 1328 bij den Kasselberg sneuvelde. Ik ken Kassel. Gij zeker ook?

— O, ja... 't Fransch stadje op den berg, waar men nog Vlaamsch spreekt en in den ouden toren de Vlaamsche heiaard zingt... Zannekin was van dit dorp Lampernisse. Hij bezat er 33 gemeten grond.

— Een der vrije boeren van het keurlenland, die geen verdrukking kon dulden. Waarlijk, 't verleden is weer heden geworden. Toen was Lodewijk van Nevers graaf van Vlaanderen, maar vooral schoonzoon van een Franschen vorst en Fransch edelman, die met de Vlaamsche ridders het vrije volk onder zijn macht en heerschzucht wilde brengen. En om dat te doen, zouden ze niet schroomen de belangen van den Franschen koning te dienen... en Vlaanderen zelfs onder zijn invloed te stellen. De keurlen verdedigden hun vrijheid en hadden daarvoor hun leven veil. Zij streden onder Nikolaas Zannekin..., maar bij Kassel werd hun leger vernietigd. Toen ook kwamen wreede krijgsbenden hier plunderen, branden en moorden, en was er rouw in het IJzerland. En wat zal het nu zijn? Opnieuw is er een vorst, die zijn

heerschzucht met wapengeweld door drijven wil en voor wien honderd duizenden... wie weet miljoenen zullen moeten sterven. We rijden over een toekomstig slagveld. De namen der geschiedenis keeren weer terug.

En wel mocht Bonte zoo spreken.

In 1328 stond Nikolaas Zannekin aan het hoofd van mannen uit Adinkerke, Wulveringem, Alveringem, Isenberge, Beveren, Leisele, Zuidschote, Loo, Wulpen, Boitshouke, Pollinkhove, West-Vleteren, Stavele, Oostkerke, Sint-Riquiers, Ramskapelle, Stuivekenskerke, Coxyde, Reninge, Giverikhove, Noordschote, Haringe, Zoetenaai, Eggewaartskapelle, Hoogstade, Elverdinge, Avelkapelle, Proven, Kaaskerke, Bulskamp, Oost-Vleteren, Krombeke, Houtem, Lampernisse, Pervijze, Nieuwkapelle, Vinkem, Sint-Jacobs-Kapelle, Steenkerke, Reninghelst, Vlamertinge, Lokre, Watou, Dranoutre, Oude-Kapelle, Oost-Duinkerke, Poperinge, Nieuwpoort, Veurne, en eenige plaatsen uit Fransch-Vlaanderen.

Watou leverde 272 mannen, van welke er 71 bezweken. Adinkerke verloor 75 strijders, Alveringem 77, Beveren 80, Lampernisse 47, Hondschote 121. (1).

Weer zouden die namen verschijnen in allerlei oorlogsberichten, de wereld rond.

In vroeger eeuwen stond te Lampernisse het kasteel van Volcraven, wiens afstammelingen het dorp Volcravens-kinderkerke stichtten, dat nu Oostkerke heet en waar Nancy en Walter thans heenreden. De vierkante toren hulde reeds zijn kleine spits in den avondnevel... Het kleine dorp was vol beweging van soldaten en burgers en onze reizigers begrepen, dat het niet doenlijk meer zijn zou per gerij naar Dixmuiden of zelfs naar Kaaskerke terug te keeren. Hier toch vielen ze weer op de hoofdwegen en moesten ze tegen een geweldigen stroom ingaan...

Nancy besloot bij een kennis, een boer te stallen.

Deze toonde zich zeer behulpzaam, maar vroeg verbaasd:

— En gaat gij nu waarlijk naar de stad? Weet ge dan niet dat ze reeds

(1). De verhouding was dus veel hooger dan in dezen oorlog.

volop aan het vechten zijn te Keiem en Beerst en verder naar Nieuwpoort ook! En ze zeggen dat 't niet goed gaat.

— Als 't maar waar is!

— Ge hoort toch het kanon!

— Mijn ouders zijn er ook nog en we moeten toch te samen blijven.

En het tweetal stapte verder langs Lettenburg naar Kaaskerke.

— Die zware toren daar in de weiden is Stuivekenskerke, hé? vroeg Walter.

— Oud-Stuivertjes. Wat verder ligt het eigenlijk dorp.

Stuivekenskerke, dat we weldra als het tooneel van hevige gevechten zullen zien, telde 350 inwoners. Dit was het nieuwe dorp. 't Oude lag zuidelijker, maar gedrongen tusschen den IJzer en

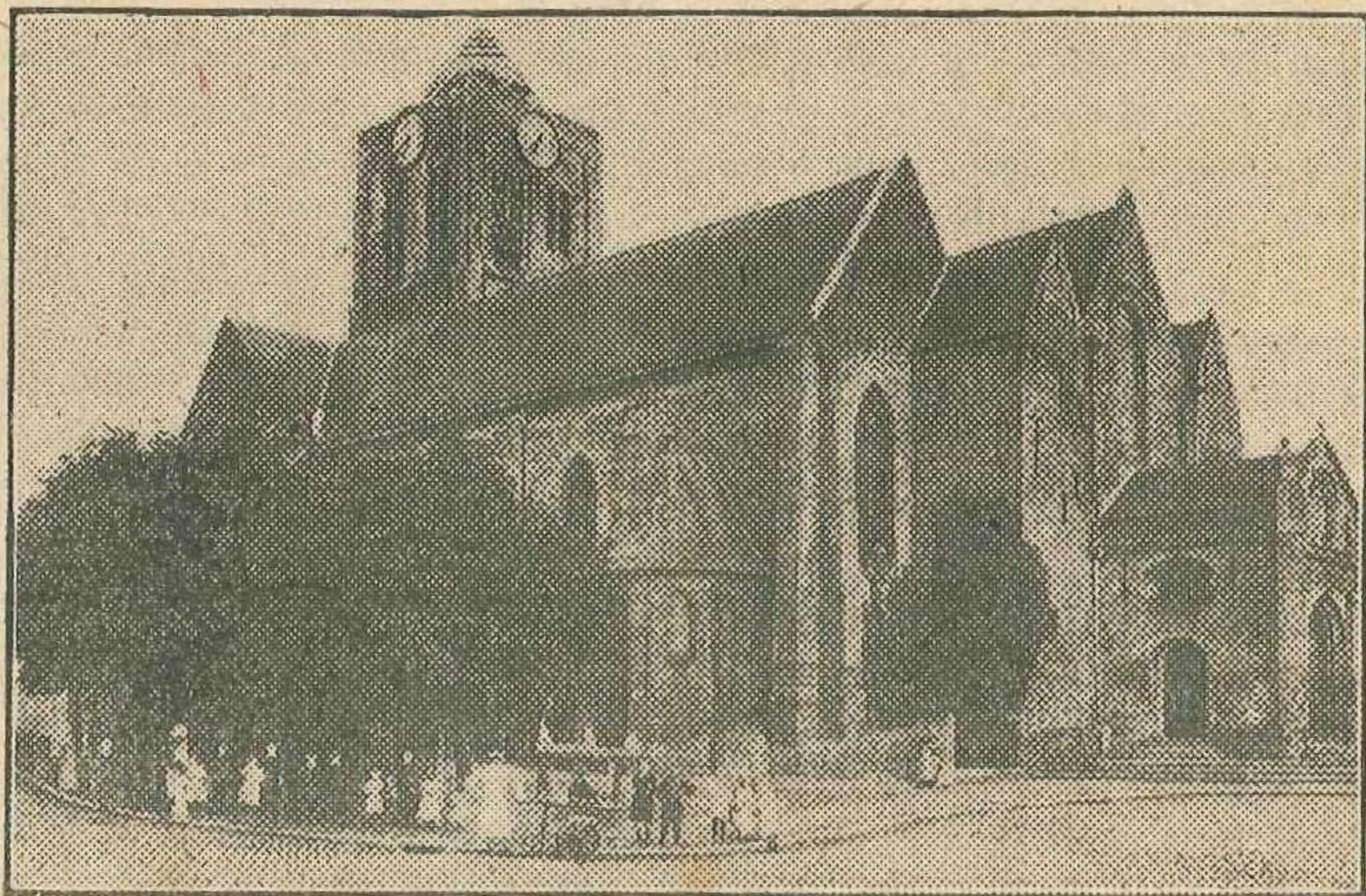
keerlen, een monument nu, dat geen sloopershouweel schenden mocht.

Menigmaal had Nancy aan zijn voet gerust, als 's zomersavonds de zon ginds achter de duinen van Nieuwpoort nederzank.

De melksters kwamen uit de weide en 't was als bij Gezelle:

Heur trompe steekt de koe: ze is moe
van neerstig om te knagen
van lange, in 't jeugdig grasgewas
den zwaren eur te dragen;
den zwaren eur, die, molkenvol,
alby den grond genaakt;
die zwaait, die heur den tred belet,
en 't lichaam lastig maakt.

Dat was 's avonds de muziek in het weideland... de koeien loeiden... Maar men kende er nog andere muziek. Uit

De oude kerk van het oud-Vlaamsche Kassel

een enclave van de gemeente Kaaskerke. En toen er nu een nieuwe kerk opgericht moest worden, besloot de landheer dit te laten doen, Noordelijker, in 't centrum van 't grondgebied, want als er vroeger huizen gebouwd werden, stonden ze op Kaaskerke en men moest toch het belang der gemeente bevorderen. En zoo werden een nieuwe kerk, een nieuwe school, een nieuwe pastorie en nieuwe huizen gebouwd en ontstond er een nieuw Stuivekenskerke.

Oud-Stuivekens was veel schooner... De kerk bestond niet meer, neen, maar hoog en zwierig, indrukwekkend, verrees boven de weiden de forsche, kloeke, verlaten toren, erfstuk der vroegere

die oude torens klonken de klokken.

Hoe helder klinkt
de klokkentaal
ten toren uit:
tot negenmaal
herhaalt, herhaalt
de klepel, op
den ronden boord,
zijn beegklop!

't Was het Angelus, dat over Veurne-Ambacht tokte. En 's Zaterdagavond en 's Zondags galmden die oude, schoone klokken voluit en menigeen stond er naar te luisteren, want men minde die muziek in Kerlingaland.

Wat leek dat alles nu reeds ver terug? Tien minuten ten Zuiden van Stuivekenskerke stond het buitengoed

Vicogne met zijn oud torentje. Een weg leidde van daar naar Tervate aan den IJzer. 't Was de Kloosterdreef, daar Vicogne eertijds monniken huisvestte... Ook die kloosterdreef zou rood gekleurd worden door bloed...

— Jozef, Maria... zie ginder! Er is brand! riep Nancy eensklaps uit.

— Ja... en geweldig!

— Zou de strijd nu voor goed begonnen zijn?

Aan den einder stond de hemel in hellen gloed. Men zag vlammen laaien en vonken over den omtrek zwieren.

— Zou dat te Dixmuiden zijn? vroeg het meisje.

— 't Is de kerk van Beerst en de hofstede van Van Biervliet... en voorzeker nog andere ook! riep een vluchteling. Ze zijn bezig van Beerst tot Keiem en Schoore...

— En Dixmuiden?

— Daar is 't nog niets... maar als de Duitschers doorbreken, hebben we ze in de stad ook seffens. Ik blijf achter den IJzer.

— Ik moet toch naar huis, sprak Nancy tot haar gezelschap. Vader zal in geen geval al heen zijn...

— En ge staat onder mijn bescherming...

Ze zochten hun weg in al het gewoel, om de Hooge Brug en 't stedeke te bereiken en telkens toch moesten ze als zoovele anderen naar het vreeselijk vlammenspel kijken, dat een zeker teeken van oorlog in al zijn verschrikking was.

Nancy en Walter trokken door 't stadje, waar onder de krijgslieden een gejaagde drukte heerschte. Auto's stormden heen en weer, wagens voerden munitie aan, soldaten, welke aan den kop der paarden liepen, schreeuwden om plaats, vermoeiden hurkten zich tegen de huizen, werden weer opgejaagd, vluchtelingen zeulden, pakten voort en boven alles hoorde men 't gebulder van geschut dat de ramen deed rinkelen en de huizen zuchten.

— 't Brandt te Beerst... de Duitschers zijn daar... laten wij nu toch ook vertrekken! We kunnen naar Veurne... er is plaats voor ons, zei Nancy, toen ze haar woning binnentrad.

— Vluchten! Ge hebt u weer wat laten wijs maken, zei de heer Veirle... Vriend Bonte, ik heb goed nieuws... Ik weet het van een officier. Een groot offensief der bondgenooten is aan den gang en de vijand zal over Roeselare terug geworpen worden! Neen, dat is geen praatje... ik weet het van mijnheer Durieux... en hij is een ernstig man!

— Zei Durieux u dat zelf?

— Ja...

— Dan moet het ernstig zijn...

— En Nancy die daar van vluchten spreekt...!

— Maar de Duitschers zijn te Beerst, vader!

— Zij worden er teruggeslagen. Morgen is het gevaar voor goed geweken. Laat u toch zoo niet opwinden...

En inderdaad was door generaal Foch, die de troepen in Noord-Frankrijk aanvoerde een algemeen offensief bevolen, in overeenstemming met het Belgisch hoofkwartier. De beweging moest uitgevoerd worden van Keiem tot Meenen. Rechts zou de Britsche ruitery naar deze stad oprukken, in 't midden moest de Fransche kavalerie met onze 1e ruitery divisie zich naar Torhout en Roeselare begeven. Links kreeg de 5e Belgische divisie tot taak Vladsloo en Bovekerke te bezetten, terwijl de Fransche fusiliers, gesteund door het 1e bataljon van het 10e linie met een bataljon van het 13e Keiem tot doelwit kreeg.

Te Beerst woedde brand zooals wij gezien hebben... 't Was de kerktoren, die er door de Belgen vernield werd, om aan de Duitschers een richtpunt te ontnemen. Met ontzetting hadden de dorpingen stroo in het oude bouwwerk zien opstapelen... Weldra sloegen de vlammen uit het eerwaardig monument... en wijd en zijd verkondigden ze, dat de oorlog in Vlaanderens Westhoek heerschte.

De bewoners van Beerst wachtten de gebeurtenissen af... Toch gevoelden ze zich nog veilig, want de gemeente was in handen der Belgen, die daar op dien weg naar Torhout Duitsche ruiters verdreven en zelfs tot Bovekerke oprukten.

HET BLOEDIG IJZERLAND

DOOR

A. HANS

EEN GEZICHT OP DE VOORMALIGE SAKEN TE NIEUWPOORT

MET DOORSNIFFEN VAN FRIGATELOOZD IN HET «NEMANDELAND»

Uitgever J. HOSTE, 36, St-Pieterstraat, Brussel